

EXPUNERE DE MOTIVE

1. Titlul proiectului actului normativ

Propunere legislativă - Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal, cu modificările și completările ulterioare.

2. Obiectul Emiterii Actului Normativ

Proiectul de lege modifică definiția Hărțuirii sexuale reglementată la art.223 din Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal, cu modificările și completările ulterioare, introducând și două forme agravante ale infracțiunii.

2.1. Descrierea Situației Actuale

Conform reglementării actuale din Codul Penal, pentru ca o persoană vătămată să poată depune plângere prealabilă împotriva unui făptuitor pentru infracțiunea de hărțuire sexuală, este necesară existența unei „relații de muncă sau similare”. În caz contrar, persoana vătămată trebuie să depună plângere pentru o altă infracțiune, cum ar fi de pildă infracțiunea reglementată la art. 208 - Hărțuirea sau infracțiunea de la Articolul 206 - Amenințarea.

Pe lângă faptul că sintagma „în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare” este vagă, lăsând la latitudinea instanței definirea „relației similare”, faptul că o victimă a hărțuirii sexuale este condiționată de existența unui anumit raport cu făptuitorul pentru a-l putea aduce în fața justiției pentru această faptă are urmări extrem de grave.

Prima consecință directă pe care ne-o relevă datele oficiale, este existența un număr excesiv de disproportionat de condamnări pentru infracțiuni foarte grave contra libertății și integrității sexuale (ex: viol, act sexual cu un minor, trafic de persoane, proxenetism etc.) comparativ cu nr. de condamnări pentru infracțiunea de hărțuire sexuală, mai ușoară.

Astfel, conform unui răspuns al Ministerului Afacerilor Interne la o întrebare parlamentară, pe Noul Cod Penal au fost date, în ultimii 8 ani, doar 19 condamnări pentru Hărțuire sexuală (vezi: <https://www.cdep.ro/interpel/2022/r4961A.pdf>), în puternic contrast cu numărul de condamnări date pentru alte infracțiuni contra libertății și integrității sexuale a persoanei, mult mai grave, în același interval de timp (2014-2022):

- 4143 de condamnări pentru viol (art.218)
- 2332 de condamnări pentru act sexual cu un minor (art.220)
- 1715 de condamnări pentru proxenetism (art.213)
- 1187 de condamnări pentru pornografie infantilă (art.374)

- 762 de condamnări pentru Agresiune sexuală (art.219)
- 504 condamnări pentru Corupere sexuală a minorilor (art.374)
- 49 condamnări pentru Racolare a minorilor în scopuri sexuale (art.222)

Pe lângă acestea, în ultimii 8 ani au mai fost date 1147 condamnări pentru infracțiunea de Trafic de persoane (art.210) și 1177 condamnări pentru infracțiunea de Trafic de minori (art.211), infracțiuni extrem de grave a căror finalitate a fost, de cele mai multe ori, exploatarea sexuală a victimelor. Pentru o mai bună vizualizare a acestor date, le expunem și în format tabular:

Anul condamnării	NUMĂRUL DE CONDAMNĂRI (LEGEA nr. 286/2009)										
	Viul (art.218)	Proxenetism (art.219)	Trafic de persoane (art.210)	Trafic de minori (art.211)	Prostiție e infanților (art.216)	Porcografie e infanților (art.374)	Corupere sexuală a minorilor (art.374)	Racolare a minorilor în scopuri sexuale (art.222)	Act sexual cu un minor (art.220)	Agresiune sexuală (art.219)	Hărțuire sexuală (art.223)
2014	457	129	125	139	-	53	21	1	101	30	4
2015	406	204	127	195	-	80	22	-	154	41	4
2016	560	230	156	195	-	79	43	4	259	54	5
2017	487	243	129	142	-	145	44	4	299	42	2
2018	501	213	198	180	1	166	62	4	275	88	-
2019	544	273	162	133	8	178	67	10	329	138	1
2020	599	197	124	105	9	181	83	11	346	158	-
2021	543	213	110	82	4	254	111	14	433	185	1
2022	86	13	16	6	-	51	51	1	136	26	2
TOTAL	4143	1715	1147	1177	22	1187	504	49	2662	762	19

Faptul de a avea o discrepanță atât de mare între numărul de condamnări pentru infracțiunea de Hărțuire sexuală și celelalte infracțiuni mult mai grave contra libertății și integrității sexuale a persoanei ne semnalează că există o problemă serioasă legată de modul de definire a conținutului infracțiunii hărțuirii sexuale, culminând în eșecul statului în a lua măsuri de protecție în privința victimei.

Deoarece consecințele juridice ale faptei penale constând în hărțuire sexuală nu se materializează, făptuitorul este încurajat să persiste în acest comportament, ajungând să comită fapte de o gravitate mult mai mare.

Așa cum am precizat la începutul acestei expuneri de motive, dacă fapta de hărțuire sexuală

nu se realizează în cadrul unui raport de muncă sau similar, persoana vătămată trebuie să depună plângere pentru o altă infracțiune, cum ar fi de pildă infracțiunea reglementată la art. 208 - Hărțuirea, sau infracțiunea de la Articolul 206 - Amenințarea.

Ținem să precizăm faptul că există diferențe importante în ceea ce privește consecințele juridice ale unei condamnări pentru infracțiunea de hărțuire sexuală reglementată la art. 223 Cod Penal față de o condamnare pentru infracțiunea reglementată la art. 208 - Hărțuirea sau pentru infracțiunea de la Articolul 206 - Amenințarea.

În primul rând, pentru infracțiunea de hărțuire sexuală prevăzută la art. 223 se poate dispune înregistrarea persoanei condamnate în Registrul național automatizat cu privire la persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor, reglementat prin Legea nr. 118 din 20 iunie 2019, pe când pentru infracțiunile reglementate la art. 208 și 206 nu se poate face acest lucru.

În al doilea rând, în cazul unei recidive, dacă făptuitorul comite o nouă infracțiune contra libertății și integrității sexuale a persoanei, noua pedeapsă aplicată și celelalte măsuri corelative vor fi influențate de tipul de infracțiune pentru care a fost dată prima condamnare.

În al treilea rând, lipsa jurisprudenței în ceea ce privește judecarea faptelor de Hărțuire sexuală întreține cercul vicios a minimizării gravității acestor fapte și a lipirii de consecințe juridice penale, în detrimentul victimei.

Precizăm că nici măcar în cadrul unui raport de muncă, faptele de hărțuire sexuală nu sunt tratate ca atare, victima suferind stigmatizare socială, în timp ce comportamentul agresorului este tolerat.

În vara anului trecut, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a pronunțat o hotărâre de condamnare¹ împotriva statului român pentru modul în care s-a desfășurat urmărirea penală în privința unei fapte de hărțuire sexuală petrecută la locul de muncă. Este vorba despre un caz în care statul nu doar a eșuat în a lua măsuri de protecție în privința victimei, ci a contribuit la dubla victimizare a persoanei în cauză. În ciuda faptului că partea vătămată a adus probe din care avansurile și presiunile reieșeau destul de clar, magistrații au considerat că faptele semnalate nu pot fi considerate hărțuire sexuală pentru că:

- a) din înregistrări nu reieșea că victima a fost intimidată sau pusă într-o situație umilitoare;
- b) agresorul a povestit de istoricul unor raporturi sexuale între părți (dar nedovedite!)

¹ CASE OF C. v. ROMANIA (Application no. 47358/20):
[https://hudoc.echr.coe.int/eng/#/{%22itemid%22:\[%22001-218933%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng/#/{%22itemid%22:[%22001-218933%22]})

c) conform declarațiilor martorilor, victima ar fi fost văzută tristă/afectată doar uneori după întâlnirile cu agresorul, pe când alteori părea chiar bine dispusă.

Acest lucru arată că, din păcate, atitudinea împotriva comportamentelor sociale nocive este insuficient de fermă, perpetuând un cerc vicios în care agresorii sunt mai degrabă încurajați să persiste în comportamente ce pot ușor deveni infracționale, deoarece nu se iau măsuri.

Considerăm că, în calitate de legiuitori, avem datoria morală să îndreptăm neajunsurile de reglementare ale infracțiunii de Hărțuire sexuală, astfel încât victimele să își recapete încrederea în actul de justiție, iar agresorii să fie descurajați de la astfel de fapte, prin certitudinea că pentru ele vor exista consecințe de natură penală.

2.2. Schimbările propuse și impactul preconizat

Prezentul proiect de lege modifică definiția infracțiunii definite la art.223 din Noul Cod Penal, instituind o formă simplă și două agravante.

Forma simplă a infracțiunii de Hărțuire sexuală:

„(1) Pretinderea, în mod repetat, de favoruri de natură sexuală, dacă prin aceasta victima a fost intimidată, pusă într-o situație umilitoare sau i-a fost cauzată o stare de temere, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

(2) Se asimilează hărțuirii sexuale utilizarea, chiar pentru o singură dată, a oricărei forme de presiune gravă cu scopul real sau aparent de a obține un act de natură sexuală, fie în favoarea autorului faptelor fie în favoarea unei alte persoane, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.”

Noua formulare adaugă claritate textului de lege, reglementând și situațiile în care fapta constituie infracțiune chiar și în absența caracterului repetitiv al acțiunii și adăugând în conținutul infracțiunii sintagma „sau îi cauzează o stare de temere”, întrucât actele de hărțuire sexuală generează deseori o stare de temere, mai degrabă decât o stare de umilire. Pedepsa pentru forma simplă a infracțiunii de Hărțuire sexuală este aceeași ca în cazul infracțiunii reglementate la art. 208 - Hărțuirea.

Alineatul (2) folosește aceeași formulare precum Codul Penal francez (versiunea în limba română: <https://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Franta-RO.html>; Versiunea în limba franceză: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI0000037289662).

Prevederea expresă în lege a ipotezei în care o singură faptă, de o anumită gravitate, să poată constitui infracțiunea de hărțuire sexuală, conform legii penale, este în acord cu practica din alte țări care au conchis că nu se justifică condiționarea victimei de a suporta abuzuri repetate, dacă acestea sunt de o anumită gravitate, pentru a putea fi deferite organelor de judecată.

Totodată, eliminarea din forma simplă a infracțiunii a condiției ca fapta să se fi petrecut într-o „relație de muncă sau similară” ancorează hărțuirea sexuală în realitatea de zi cu zi, faptele de hărțuire sexuală putând apărea oriunde: pe stradă, într-un grup de persoane, în medii academice, chiar și în cadrul familiei, nu doar în cadrul unei relații de muncă sau similare.

Depunerea unei plângeri prealabile pentru o faptă de hărțuire sexuală (și nu hărțuire sau amenințare), deschide posibilitatea, în cazul unei condamnări penale, a înscrierii agresorilor în Registrul național automatizat cu privire la persoanele care au comis infracțiuni sexuale, de exploatare a unor persoane sau asupra minorilor, reglementat prin Legea nr. 118/ 2019, fapt care contribuie la funcția de prevenire a săvârșirii de infracțiuni a pedepsei penale.

La forma simplă a hărțuirii sexuale se adaugă două agravante, la alineatele (3) și (4), întemeiate pe natura raportului dintre făptuitor și victimă, care plasează victima într-o stare mai accentuată de vulnerabilitate, inhibându-i capacitatea de reacție, de teama unor repercusiuni nedorite.

Prima agravantă: „(3) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) a fost săvârșită în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare (...)”, sancționată cu pedeapsa închisorii de la 6 luni la un an sau cu amendă (aceasta este pedeapsa prevăzută actualmente pentru infracțiunea de hărțuire sexuală).

A doua agravantă: „(4) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) și (2) a fost săvârșită de către un personal didactic sau nedidactic din învățământul preuniversitar, respectiv de către un personal didactic și de cercetare sau de către un personal didactic și de cercetare auxiliar din învățământul universitar, împotriva unui elev, respectiv student (...)”, pedeapsa fiind închisoarea de la 6 luni la 2 ani.

Forma inițială Art.223 Hărțuirea sexuală	Modificare	
(1) Pretinderea în mod repetat de favoruri de natură sexuală în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare, dacă prin aceasta victima a fost intimidată sau pusă într-o situație umilitoare, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.	Forma simplă	(1) Pretinderea, în mod repetat, de favoruri de natură sexuală, în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare , dacă prin aceasta victima a fost intimidată, pusă într-o situație umilitoare sau i-a fost cauzată o stare de temere, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă. (2) Se asimilează hărțuirii sexuale utilizarea, chiar pentru o singură dată, a oricărei forme de presiune gravă cu scopul real sau aparent de a obține un act de natură sexuală, fie în favoarea autorului faptelor fie în favoarea unei alte persoane, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.
	Agravanta nr.1	(3) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) și (2) a fost săvârșită în cadrul unei relații de muncă sau a unei relații similare, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la un an sau cu amendă.

	Agravanta nr.2	(4) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) și (2) a fost săvârșită de către un personal didactic sau nedidactic din învățământul preuniversitar, respectiv de către un personal didactic și de cercetare sau de către un personal didactic și de cercetare auxiliar din învățământul universitar, împotriva unui elev, respectiv student, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 2 ani.
--	----------------	--

Consultările efectuate

Acest proiect de lege a beneficiat enorm de pe urma muncii și eforturilor de documentare realizate de Centrul Filia, de-a lungul a mulți ani de studiu, pentru care le mulțumim și suntem recunoscători. De asemenea, le mulțumim organizațiilor neguvernamentale care au participat la consultări în diferite momente și din a căror muncă ne-am inspirat și ne-am documentat: Eliberare, Asociația Eclair, Mame pentru Mame, Sexul versus Barza, Tineri pentru tineri, șamd., precum și doamnelor și domnilor din comunitatea România la feminin, o inițiativă la firul ierbii, dezvoltată de voluntarii din cadrul partidului REPER, coordonată de Andreea Leonte, Anca Chira, Steluța Munteanu, Ana-Maria Boghean, Anca Velicu, Smărăndița Lăcău, Cătălina Rădulescu, Bogdan Cazacioc, cu implicarea tuturor celorlalți voluntari, ale căror eforturi sunt esențiale pentru o României declinată la feminin.

Concluzii

Redefinirea hărțuirii sexuale și definirea unor agravante este necesară. În anumite contexte sociale, hărțuirea sexuală prezintă un pericol social mai mare, drept pentru care se impune o pedeapsă mai aspră, pentru a descuraja astfel de comportamente. Cea de-a doua agravantă, cu precădere, care prevede o faptă de hărțuire sexuală împotriva împotriva unui student sau elev, de către un cadru didactic, auxiliar și administrativ din învățământul universitar sau preuniversitar, comportă un grad foarte ridicat de pericolozitate socială, dată fiind vârsta mai fragedă a victimei, raportul de putere dintre victimă și agresor, precum și situația victimei de a se afla în desfășurarea studiilor. Pe lângă efectele psihologice puternice, care îi afectează performanța școlară sau academică, cu consecințe importante pe termen lung, victima se află în dificultatea de a evita agresorul.

În ceea ce privește punerea în mișcare a acțiunii penale, considerăm că nu trebuie condiționată de plângerea prealabilă a persoanei vătămate în situațiile în care agresorul este un personal nedidactic din învățământul preuniversitar, respectiv un personal didactic și de cercetare sau un personal didactic și de cercetare auxiliar din învățământul universitar, iar fapta este îndreptată împotriva unui elev, respectiv student, dat fiind raportul de putere dintre agresor și victimă, precum și prevederile art.49 din Constituția României privind Protecția copiilor și a tinerilor²:

² https://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=act2_1&par1=2#t2c2s0sba32.

„ARTICOLUL 49

(1) Copiii și tinerii se bucură de un regim special de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor.

(2) Statul acordă alocații pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protecție socială a copiilor și a tinerilor se stabilesc prin lege."

(3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.

(4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajați ca salariați.

(5) Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării.

Exercitarea dreptului la învățătură a copiilor și tinerilor trebuie protejat, iar orice faptă de abuz, constrângere, exploatare a elevilor, prin comportamente inadecvate și dăunătoare acestora, trebuie ferm descurajate și sancționate.

Avem convingerea că, prin recunoașterea pericolului social al faptelor de hărțuire sexuală și prin sancționarea corespunzătoare a acestora, în funcție de contextul în care s-au petrecut, se va descuraja săvârșirea unor fapte mai grave contra libertății și integrității sexuale a persoanei, printr-un efect puternic de descurajare al legii penale.

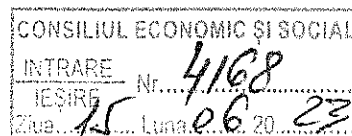

Lista susținătorilor

Proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009
privind Codul Penal cu modificările și completările ulterioare.

Nr. crt.	Prenume și Nume	Partid	Semnătură
	Cosmin-Marian Popescu	Neafiliat	
	POPESCU ION DRAGOS	NEAFILIAT	
	Ilies Cristea-Paul	Neafiliat	
	Prucan Ali-Cosel	Neafiliat	
	RIZEA CRISTINA-Pamela	Neafiliat	
	TODA DANIEL LIVIU	NEAFILIAT	
	POLITEANU MIHAI	NEAFILIAT	
	RENGA TUDOR	NEAFIL	
	SAS LORANT ZOLTAN	NEAFILIAT	
	Simina Tulbur	Neafiliat	
	CASBERA ANA AZETA-ADRIANA	Neafiliat	
	Lupu ANDREI	Neafiliat	
	BINICA SILVIA-MONICA	USR	
	PREDESCU ANA LOREDANA	FUSC	
	Violeta Azardan	Neafiliat	
	Antonel Smarand	- - -	

[illegible]

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENATUL

LEGE

„Zero toleranță pentru hărțuirea sexuală în școli și universități” pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Articol unic Legea nr. 286/2009 privind Codul Penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 688 din 10 septembrie 2015, Partea I, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

Articolul 223 se modifică și va avea următorul cuprins:

„ Art. 223: Hărțuirea sexuală

(1) Pretinderea, în mod repetat, de favoruri de natură sexuală, dacă prin aceasta victima a fost intimidată, pusă într-o situație umilitoare sau i-a fost cauzată o stare de temere, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

(2) Se asimilează hărțuirii sexuale utilizarea, chiar pentru o singură dată, a oricărei forme de presiune gravă cu scopul real sau aparent de a obține un act de natură sexuală, fie în favoarea autorului faptelor fie în favoarea unei alte persoane, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

(3) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) și (2) a fost săvârșită în cadrul unei relații de muncă sau al unei relații similare, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la un an sau cu amendă.

(4) Dacă fapta prevăzută la alin.(1) și (2) a fost săvârșită de către un personal didactic sau nedidactic din învățământul preuniversitar, respectiv de către un personal didactic și de cercetare sau de către un personal didactic și de cercetare auxiliar din învățământul universitar, împotriva unui elev, respectiv student, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 2 ani.

(5) Acțiunea penală pentru faptele prevăzute în alin. (1), (2) și (3) se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (1) din Constituția României, republicată.

Președintele Camerei Deputaților,

Președintele Senatului,